

Temat: *Piaśnica – miejsce eksterminacji pomorskiej elity podczas II wojny światowej.*

Rodzaj zajęć: historia, historia i kultura Kaszubów

Czas trwania: 45 minut

Cele zajęć:

- poprawnie posługuje się terminami: eksterminacja, powiat morski, Selbstschutz;
- określa czas wydarzeń: 9 IX 1939 r. zajęcie Wejherowa przez Niemców, 20 X 1939 r. początek aresztowań Polaków na terenie Pomorza Gdańskiego, między 29 X a 9 XI 1939 r. początek egzekucji na terenie lasu k. Piaśnicy, sierpień 1944 r. zacieranie śladów zbrodni, jesień 1946 ekshumacja;
- przedstawia postacie i ich rolę w opisanych wydarzeniach: Elżbieta Ellwart, Albert Forster, s. Alicja Kotowska, ks. Edmund Roszczynialski, Kazimiera i Stanisława Panek, Hans Sohn;
- wskazuje i omawia przyczyny oraz skutki wymordowania polskiej elity na Pomorzu Gdańskim;
- prezentuje na mapie II RP oraz współczesnej Polski położenie Piaśnicy;
- ocenia postawę ludności niemieckiej wobec polskich sąsiadów;
- nazywa emocje bezpośrednich świadków wydarzeń w lasach k. Piaśnicy.

Cele wychowawcze:

- kształtowanie postawy patriotycznej;
- promowanie postawy zaangażowania i aktywności społecznej na terenie Małej Ojczyzny;
- zwiększanie świadomości historycznej;
- powiązanie kultury regionu z determinantą historyczną oraz z kulturą i historią kraju.
- promowanie postawy tolerancji wobec innych oraz zrozumienia, że nietolerancja może mieć bardzo negatywne skutki.

Metody: mapa myśli, pogadanka, wykład

Środki dydaktyczne:

- mapa znajdująca się na uzupełniaczu do wystawy *Pierwsza odsłona. Okupacja niemiecka na Kaszubach i Kociewiu w 1939 r.* (załącznik 1);
- tekst źródłowy: *Wspomnienia Elżbiety Ellewart* (załącznik 2).

Przebieg zajęć:

Faza wprowadzająca (10 minut)

1. Czynności organizacyjne: przedstawienie się, podanie tematu oraz celów zajęć.

II Ogólnopolski Konkurs Poezji Uczniowskiej „Piaśnica – kultura miejsca”

<https://fundacjasedlaka.pl/konkurspoezji2024/>

2. Mapa myśli (hasło: okupacja niemiecka) - przypomnienie celów polityki niemieckiej na ziemiach okupowanych (germanizacja, wysiedlenia, eksterminacja, roboty przymusowe).

Faza realizacji (30 minut)

1. Praca z mapą – odnalezienie na mapie Piaśnicy. Omówienie jej położenia w okresie II RP (tzw. korytarz polski, teren przygraniczny, Puszcza Darżłubska, były zabór pruski, dużo mieszkańców utożsamiających się z niemieckością) oraz próba wyjaśnienia, dlaczego akurat to miejsce wybrano na masowe egzekucje.
2. Wykład / pogadanka – przybliżenie sytuacji powiatu morskiego we wrześniu i październiku 1939 r.; wprowadzenie terminu Selbstschutz; przedstawienie ofiar zbrodni – inteligencja i patrioci pomorscy, psychicznie chorzy oraz rodziny różnej narodowości z terenów III Rzeszy.
3. Uczniowie otrzymują tekst wspomnień Elżbiety Ellwart do zapoznania się oraz pytania, na które szukają odpowiedzi. Wspólne omówienie odpowiedzi.

Faza podsumowująca (5 minut)

1. Wracając do mapy myśli z początku zajęć zadajemy pytanie: Dlaczego możemy powiedzieć, że zbrodnia dokonana w Piaśnicy spełnia cele polityki niemieckiej na ziemiach okupowanych?

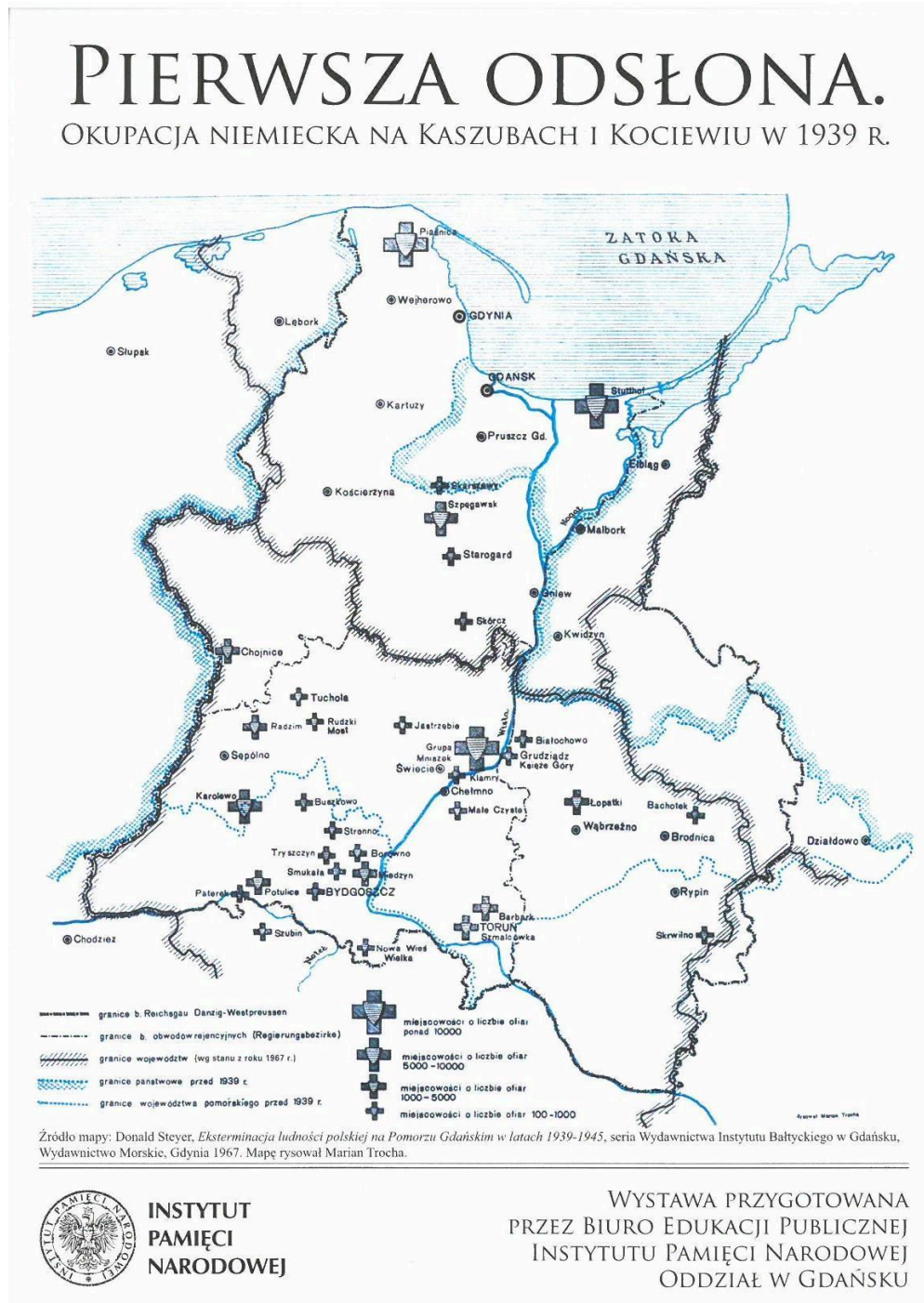
**WSPÓLFINANSOWANO ZE ŚRODKÓW NARODOWEGO INSTYTUTU WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO W RAMACH RZĄDOWEGO PROGRAMU
FUNDUSZU INICJATYW OBYWATELSKICH NOWEFIO NA LATA 2021-2030**

II Ogólnopolski Konkurs Poezji Uczniowskiej „Piaśnica – kultura miejsca”

<https://fundacjasedlaka.pl/konkurspoezji2024/>

Załącznik 1 do scenariusza *Piaśnica – miejsce eksterminacji pomorskiej elity podczas II wojny światowej.*

II Ogólnopolski Konkurs Poezji Uczniowskiej „Piaśnica – kultura miejsca”
<https://fundacjasedlaka.pl/konkurspoezji2024/>

Załącznik 2 do scenariusza *Piaśnica – miejsce eksterminacji pomorskiej elity podczas II wojny światowej*.

W drugiej połowie października lub w listopadzie 1939 roku (dokładnej daty nie pamiętam) wybrałam się z Orla do Leśniewa. Najkrótsza droga wiodła przez Las Piaśnicki. W Leśniewie mieszkali wówczas moi teściowie. Chciałam u nich pozostać dłuższy czas. Mój mąż został w końcu sierpnia 1939 r. zmobilizowany. Wyczekiwałam jego powrotu z dnia na dzień. Byłam wówczas w siódmym miesiącu ciąży i czułam się bardzo samotna.

Szłam najpierw szeroką leśną drogą, która prowadziła z Orla do szosy wejherowsko-krokowskiej (...). Gdy znalazłam się na niewielkim wzniesieniu (...) usłyszałam nagle głośnie zawołanie: „Stehen bleiben!”. Przedemną stał żołnierz niemiecki. Miał on na sobie zwykły mundur Wehrmachtu i hełm na głowie. Spytał się mnie skąd się tu wzięłam i czy nie widziałam tablic ostrzegawczych na skraju lasu. Odpowiedziałam, że widziałam tablicę, ale nie przeczytałam napisu znajdującego się na niej. Tak było rzeczywiście. Żołnierz w pewnej chwili odszedł ode mnie, nakazując stać w miejscu do jego powrotu. Rozejrzałam się wówczas wokół siebie i zobaczyłam w niewielkiej odległości od miejsca, w którym stałam, zwłoki wiszące na drzewie księdza Bolesława Witkowskiego, proboszcza z Mechowej. Ksiądz Witkowski wisiał na rękach związanych nad głową, umocowanych do wielkiego drzewa. Miał na sobie długą szatę kościelną (...). Spostrzegłam też pod innym drzewem dwóch mężczyzn w białych koszulach, czarnych spodniach i butach z cholewami oraz czarnej furażerki na głowie. Obaj byli mocno zakrwawieni, a jeden z nich trzymał dziecko, może dwuletnie za nóżki, rozdzierał je, a potem uderzał główką kilkakrotnie o drzewo. W tym momencie mężczyźni ci zauważyli mnie. Jeden z nich rzucił dziecko na ziemię i obaj przybiegli do mnie. Zauważyłam na ich czarnych furażerkach znaki SS (...). Na wszystkie pytania odpowiadałam, że nic nie widzę i nic nie wiem (...). Spisał to wszystko i spytał: *Czy jesteś Niemką?* Zastanowiło go zapewne moje nazwisko panięńskie (Lehman), które tak, jak obecne jest niemieckie. Odpowiedziałam: *Urodziłam się tutaj*. Po chwili SS-mani powiedzieli mi, że jeśli kiedykolwiek powiem coś o tym, co tu widziałam, to zginę nie tylko ja, ale cała moja rodzina i cała wieś. Po tych słowach oddalili się (...).

Rozejrzałam się wokół siebie i zobaczyłam świeżo rozkopany, prostokątny dół, a w nim wielu zabitych. Rozpoznałam wśród nich mężczyzn i kobiety. Widziałam także zabitych

II Ogólnopolski Konkurs Poezji Uczniowskiej „Piaśnica – kultura miejsca”

<https://fundacjasedlaka.pl/konkurspoezji2024/>

leżących na ziemi obok dołu oraz kilkanaście osób czołgających się po ziemi. Byli to zapewne ciężko ranni. Uprzytomniłam sobie wówczas, że to stąd dochodziły do moich uszu jęki w chwili, gdy szłam przez las (...). Zniosłam się głośnym płaczem (...). Chciałam ruszyć z miejsca, ale nie mogłam zrobić kroku. Żołnierz popchnął mnie ręką i powiedział: *Idź już, szybciej* (...). Błądziłam przez długi czas w lesie, bo oszołomiona strachem nie mogłam znaleźć drogi (...). Zmęczona usiadłam. Płakałam głośno przez cały czas. Podniosłam się po kilku godzinach, zaczęłam uświadamiać sobie, że mam wkrótce zostać matką, że muszę się opanować i otrząsnąć z przerażenia (...).

W Orlu pytali mnie tamtejsi Niemcy Strese (dawniej Strzyżewski) i Rhode, czy słyszałam coś o tym, że Niemcy w Piaśnicy mordują. Strese w lutym 1945 powiedział mi w sekrecie, że Niemcy tamtejsi wiedzieli o tym, że byłam jedynym świadkiem egzekucji w Piaśnicy, bo SS-mani, którzy mnie wówczas zatrzymali, donieśli o tym do władzom i nakazali obserwację mojej osoby. (...) Po wojnie wychodziłam nieraz do lasu, a gdy zbliżałam się do miejsca, z którego widziałam egzekucję nie mogłam z wrażenia ruszyć dalej.

* Fragment wspomnień Elżbiety Ellwart spisanych przez Barbarę Bojarską w 1962 r. i opublikowanych w książce *Piaśnica. Miejsce martyrologii i pamięci. Z badań nad zbrodniami hitlerowskimi na Pomorzu*, Wejherowo 2009.

Pytania do tekstu:

1. Kim jest narrator w tekście?

.....

2. Kiedy i gdzie miały miejsce opisywane wydarzenia?

.....

3. Opisz miejsce zbrodni.

.....

.....

4. W jaki sposób Niemcy wymuszali milczenie?

.....

5. Jakie emocje towarzyszyły narratorowi?

.....

.....

II Ogólnopolski Konkurs Poezji Uczniowskiej „Piaśnica – kultura miejsca”

<https://fundacjasedlaka.pl/konkurspoezji2024/>

